

İLÂHİYYÂT KÜLLİYATI

1 ve 2 nci kitap

**BAŞLANGIÇTAKİ
FİKİR
ve
ALLAH MEFHUMU**

Yazan

ÖMER FEVZİ MARDİN

Yayan

**İLÂHİYYAT KÜLTÜR TE'LİFLERİ
BASIM ve YAYIM KURUMU**

BÜTÜN BİR İNSANLIGA

İLÂHIYYÂT KÜLLİYÂTI

1 inci K İ T A P

(2 nci BASKI)

Başlangıçdaki Fikir

Yazan :

Ömer Fevzi Mardin

Yayan :

İlâhiyyat Kültür Te'lifleri
Basım ve Yayın Kurumu

Sayı : XVII

Nur Matbaası
İSTANBUL
1953

Başlangıçdaki Fikir

Allahın, bir cemaatin değil bütün mahlûkatın Allahı olduğu gibi ilâhiyyât da bütün insanlara ait cihan-şümûl bir ilimdir. Binaenaleyh bu mevzua girmekle yalnız bir dinden değil, her dinden bahsetmek, ve bütün insanlara hitap etmek mükellefiyetindeyim.

Her ilâhiyyatçının bu mevzuda noktai hareketi kendi dininin mukaddes kitabıdır.

Benim de noktai hareketim Kur'ân-ı kerimdir. İmdi bu külliyat; müslümanlık nokta-i nazarından ilâhiyyâtı ihtiva eder.

İlâhiyyât nedir ?

İlâhiyyât:

- 1 — Allahı tanımak.
- 2 — Allahın Hıkkatteki murâdını tanımak.
- 3 — Allahın insanları mükellef kıldığı vazifeleri ve mes'uliyetleri tanımaktır.

1 — ALLAHI TANIMAK (*)

Allahı tanımak mefhumu nedir ?

Allahın :

- 1) Zâtini,
- 2) Sıfâtını,
- 3) Sünnet ve meşîyyetini tanımaktır.

(*) *Kitâbı mukaddesten* :

(Eremya - 9 - 24): «Ancak iftihar eden kimse bununla iftihar etsin ki idrâk edip Beni bilir ve yer yüzünde inâyet ve hak ve adâlet icra eden Rab, Ben olduğumu anlar. Zira bunlardan razıyım diyerek buyurur. »

2 - ALLAHIN HİLKATTEKİ MURADINI T A N I M A K

Allahın hilkatteki muradı nedir ?

Kendi güzelliklerini izhar etmek ve o güzellikleri mahlûkatında alâka ve muhabbetle seyretmek ve halka da alâka ve muhabbetle seyrettirmektir ve buna temel olarak dünyada hak, adâlet ve müvazene ikame etmektir.

3 - MÜKELLEFİYET VE MES'ULİYETLERİ T A N I M A K

Allahın insanları mükellef kıldığı vazife ve mes'ûliyyetleri nelerdir ?

Mükellefiyetler :

- 1) Allahı sevmek.
- 2) Allahın sevdiği işleri sevmek.
- 3) Allahın halkını sevmek.
- 4) İçtimaî yardım esasında faaliyet ve fedakârlıkta bulunmak,
- 5) Hak, adâlet ve muvazene, nizam ve emniyet içinde cemiyeti saâdete, kemâle götürmektir.

Mes'ûliyyetler :

- 1) Marûfu emir.
- 2) Ve Münkeri nehiydir.

Yâni iyilik etmek, iyiliğe âmil olmak, fenalıktan sakınmak ve sakındırmaktır.

Binaen aleyh halkı sevmek, nazarî bir fikir değildir. Faliyyat lâzımdır. Allah, mahlûkunu ne alâka ile seviyor, bakıyor, gözetiyorsa ve ona nasıl ibzal buyuruyorsa, mahlûkun dahi Allahın verdikleriyle mahlûka öylece

bakması, gözetmesi ve ona ibzal etmesi lâzımdır ki işte ilâhiyatın da bu safhası, dindir.

SAFHA - 2

Allah güzeldir. Allahın her işi güzeldir. Allah güzelliği sever ve hilkatteki muradı güzelliştir. O halde dinin esası da güzelliklerdir. Yâni, insanların bâtinan fikir, his, niyyet ve amel güzellikleridir ve zâhiren de temizlik, intizam ile takayyütleri ve cemiyet hayatında fertlerin, cemiyetlerin yekdiğerine karşı samimiyeti alâka ve muhabbeti ve güzel muaşeretidir ve müteka-bilen birbirinin haklarına riâyetidir.

Allahtan geldik ve Allaha gidiyoruz. Demek ki biz bir Ana yola girmek mecburiyetindeyiz. Tâ ki doğru ve temiz dönebilelim. Binaenaleyh temiz ve doğru yolu ihtiyar etmek mükellefiyetindeyiz. Ve bu yoldan çıkmak elbette muhâlefet ve isyandır. Bu yolun nizâmı vardır. Onlara uymak sevap ve onlara karşı kayıtsızlık günahtır. Dinde sevabın, günahın esasları bunlardır.

Allah bizi âlemi ervahtan bu yola sokup arza getiriyor ve ondan sonra bizim avdetimizi iştiyakla bekliyor. Biz bu yolda Allahtan başka nelere kapılarak Allahı unutursak, Allahın koyduğu yol nizamlarına riayetsizlik gösterirsek, o kadar rûhumuzu nursuz bırakmış olur, kesâfet peydah ederiz. Bu kesâfet başımıza belâ olur. Tekrar ıstıfâ yapabilmemiz için çilelerden bizi geçirir. İşte azap budur.

Bir çocuk mektebe gönderildi. Ne için ? Adam olsun, tekâmül etsin mânevi rüşet sahibi olarak cemiyete girsin ve ona hizmet etsin diye değil mi? İşte hayat budur. Kimi Ana yolda yürür, kemâle varır. Mek-

tepte sınıflar terfi edip olgunluk imtihanı veren çocuk gibi, kıymetle cemiyete girer. Kimi de Anayoldan sapar, mektepten kaçar, serseri olur. Mektepte yapamayıp art kapısından çıkan çocuk gibi.

Ahrete göre bu dünya bir mektep gibidir. Tahsil de, inzibat ta, sınıf ta, hepsi burada. Dünyadaki mektebin dünyadaki cemiyete nisbeti gibi.

Ruhun insanlık hayatiyle hakka rücuuna kadar hep bu inzibat ve taallüm ve terakki zarurîdir.

SAFHA - 3

Tevhit dini, kütle dini olarak Hazreti Musanın Benî İsraili Fir'avunların zulmünden kurtarmasıyla başlar. Allah, dünyanın o devirde en ziyade zulüm altında ezilen ve insânî haklarının kâffesinden mahrum edilmiş olan İsrail oğullarını yâni İbrânileri kurtarmağa elini uzattı. Sarılacak el arayan, ıstıraptan kan ağlayan, bütün hayatlarını Fir'avun idaresinin kırbaçları altında angarya işlerde, meşakkatli hizmetlerde, kahr içinde geçiren İbraniler de, bu halâskâr ele sarıldı ve bunu fırsat ve nîmet bildi, Gözlerini putlardan Allaha çevirdi, ve kurtarma işine Allahın mucizelerle memur ettiği Hazreti Musânın etrafında bir vücût olarak toplandı. Tevratı şerifde Cenâbı Hakkın tarifi vechile koca bir insan kütlesi zulüm boyunduruğundan başlarını kurtardı. Hür, müstakil bir cemiyet halinde başlarını doğrulttu. Bu temiz, sınıfsız, tahakkümsüz cemiyetin ruhuna müsavat, kardeşlik, adâlet ve birlik esas oldu. Bu mü'min kütle Allahın etrafında ve Hazreti Musânın idaresinde kırk sene kadar nezih bir hayat yaşadı. Fazla değil, çünkü tabiatın yetiştirdiği egoistlerin Benî İsrail câmiası içindekileri de Fir'avnun işkencelerinden

kurtulanca fitratlarının icâbı, onlar da Fir'avunluğun yolunu tuttular. Kendi kardeşlerine, kavim ve kabilelerine tahakküm hırsına düştüler, fitne ve fesada başladılar. Ve işi Allaha isyana kadar götürdüler. Kendilerine hükümdarlık istediler. Allah gücendi, siz, hükümdar istemekle beni istemiyorsunuz dedi. Fakat egoistler ısrar ettiler ve Benî İsrâilin başına geçtiler. Kütle ikiye ayrıldı. İdare eden ve edilen. Halbuki andan evvel idare eden sınıf yoktu. İdare eden Hazreti Musâ vasıtasıyla Allah idi. Benî İsrâil bir tek vücut halinde Cenâb-ı Hakkın emirleriyle ve Hazreti Mûsânın bu emirleri cemaate tebliğ ve tatbik etmesiyle işler bir tek insanın işi gibi görölüyordu.

İşte beşeriyette Hazreti Âdemin oğlu (Kabil) in egoizmi ile başlayan tehakküm fikri, muvahhit ilk Din kütlesinde de kırk sene zarfında bu egoist zümre ile belirmeğe başlar.

Dikkat edilirse Hıristiyanlıkta da bu birlik, bu saffet bu nezâhet ruhu yalnız Hazreti İsa Aleyhüsselâmin hayatiyle Havariyyûnun yaşadığı müddetçe etraflarına toplanan samimî Hıristiyanların hayatına inhisar eder. Bu da ancak yarım asırlık bir müddet tutabilir. Andan sonra iş yine egoistlerin eline düşer.

Muhammedîlik dahi saffeti asliyesini Muâviyenin saltanatına kadar götürebilir. Ondan sonra da iş egoistlerin eline düşer. Hilâfet maskesi altında egoist saltanat ruhu Muâviye ile bu nezih cemiyete hâkim olmağa başlar.

İşte bu üç dinde de yarım asırlık birer nezâhet devresinden sonra siyasetin nüfuzu altında Dinlerin, saffeti asliyeleri ortadan çekilmeğe başlar. Ve tedricen Din, sultanların mevkilerini tahkime yarayan ve insanları körü körüne sultanların şahıslarına bağlayan

birer menfî kuvvet haline konur. Beşerî ıstırapların, mü'min kütlelerde en hâd, en şedit devreleri böyle başlar. Düşünelim ki binlerce sene, insanlar, milyonlarca küteler hükümdarların oğullarından oğullarına miras, menkul eşya gibi intikal etmiştir. Allahın mülkü bir kaç hükümdarın elinde bir kaç şahsî çiftlik mahiyetini almıştır. İnsânî haklar, hükümdarlar tarafından nez'edilmiş ve insanlar hükümdarların keyfine, sadakasına, inâyetine terkedilmiştir. Milyonlarca insan kütlesi babasının tahtına oturan yeni hükümdarın lûtfuna mukadderatını bağlamıştır. Bu irsen hükümdar olanlar içinde çeşit çeşit mütereddîleri çıkagelmiştir. Delileri azgınları, zalimleri, ahlâksızları da zuhur etmiştir. Fakat düşünelim ki bunlara bile insanlar cehalet yüzünden mukaddes bir şey gibi bakmışlardır ; bastıkları yeri öpmüşlerdir. Arzı sadakatte birbirlerini ezercesine rekabet bile etmişlerdir. Çünkü her hükümdar Dini işine geldiği gibi bildirmiş ve kendini Allahın vekili gibi tanıtmıştır. Bütün dünyada bu böyle cereyan etmiştir. [1]

[1]

Mısırda Fir'avnlar, Avrupada Sezarlar hüküm sürdü. Bu hânedan efradı içinde kalkın cismânî alâkalariyle beraber mânevî alâkalarını da kendi şahıslarına hasr ve tevcih etmek, şahıslarını maddî, manevî mercü-kül olarak göstermek ve bu suretle ilâh veya yarı ilâh gibi görünmek maddî, mânevî her nimeti ellerinde gibi göstermek isteyenler oldu.

Yine Garbda ve Şarkta diğer bir takım hükümdarlıklar Hazreti İsâ veya Hazreti Muhammed Aleyhisselâm nâmlarına halifelîği benimsedi ve o namlara dayanarak şahıslarına maddî ve mânevî nüfuzlar topladı.

SAFHA — 4

Bu zulüm ve tahakküm devrelerinde ehli kitap dinlerinin cemaatleri ne vaziyet almışlardır.

Müsevîler Dînî telkinden aldıkları sür'ati iptidaiye

[1 nci haşiyenin devamı]

İlâh gibi görünmek isteyenlerin iddiaları temelden batıl idi. Batıl temele kurulan idare sistemi de elbette baştan aşağı haksızdı. Halife görünmek isteyenlerin, halifelikleri de tuttukları sistemlerle kabili te'lif değildi.

Birincisinde hem Allahın hukûkuna hem de halkın hukûkuna tecûvüz vardı. İkincilerde ise Allahın rızasına ve Peygamberlerin tebligatına muhalif şartları hâiz bir saltanat sistemi ile halkın hukûkuna tecavüz vardı

Reislerin vazîfesi; halkı yetiştirmek halkı kemâle doğru yükseltmek ve onlara insanlık hakkı tanımak ve tattırmak olduğu halde bunlar; tamamiyle onun zıddına hareket ettiler. Bu insanî esasları tâlim eden Din esaslarını halktan gizlediler, ve halkı her hakkından mahrum birer sürü gibi kullandılar. Halkı geriletmele halkı cahil ve kendi hukûkundan bîhaber tutmakla şahsî nüfuzlarını ilerletmek istediler.

Bu hükümdarların içinde şahsen iyileri ve milletlerine çok iyilik edenleri de oldu. Fakat bunların esasen sistemleri meşrû değil ve iddia ettikleri sıfatla sistemleri usulleri kabili te'lif değildi. Bazıları şahsen âdil ünvanını kazandılar. Fakat gösterdikleri adâleti bir vazife olmaktan ziyade bir mezîyet alarak yaptılar. Adâletin de hizmetin

ile, çok yaşamak, çok kazanmak, çok servet ve evlât bırakmak gayretinde devam ettiler. Çünkü onlarda hayatı ebediyye fikri, cennet hayatına ait haber yoktu.

[1 nci haşiyenin devamı]

de şerefini kütle hukûkuna değil şahıslarına izâfe etmiş oldular. Kütleye sadaka vermiş oldular.

İşte benim tenkidim ne kimsenin şahsına, ne de her hangi bir hânedanın şerefine, husûsiyetine müteveccih bir târiz değil, yalnız o usûle muhalefettir.

Şahsî hissîm ne olursa olsun, bir ilâhiyatçı mevkîinde ancak hakkı söylemek ve ancak hak ve hakikate hizmet mecburiyetindeyim. Binaenaleyh ne ölmüş insanların şahıslarına hürmetsizlik, ne de yaşayanların vicdanına, hissiyatına hürmetsizlik fikrindeyim. En bîtaraf temiz bir hisle bir hakikati ortaya koymak gayretindeyim Tâ ki insanların intibahına vesile olsun. Ve insanlar, istikbal nesilleri gaflete düşmesinler emelindeyim.

Demek ve tekrar etmek istiyorum ki, mukaddes sıfatlara bürünerek gayri mes'ûl va irsî hükümdarlıklar tesisine dinde yer ve cevaz yoktur. Hak ve halk hukûkunu hiçe sayacak, egoist usullere ne dinde, ne hukûku beşer mevzuatında imkân yoktur.

En meşrû' ve en insanî idare: halkın hâkimiyetini ve halka karşı mes'ûliyeti kabul etmiş, ve halkın hürriyetile vücût bulmuş ve halk tarafından benimsenmiş, yürekle kucaklanmış idarelerdir ki bunun da bugünkü tâbir ile en mütেকâmil, ve mâruf tipi demokrasilerdir.

Her Din hak ve hakikati sevmeği, söylemeği, Hak ve hakikate hizmet etmeği insanlığın esas vazifesi olarak insanı mükellef kılıyor. Bakınız mukaddes kitaplar ne buyuruyor.

İlk bu haberi veren Hazreti Süleymandır ki (insan ölünce vücûdu toprağa girer, ruhu Allaha gider) demişti. Binaenaleyh Mûsevîler ilk aldıkları hızla yine dünyayı kazanmak, servet ve evlât yapmak fikrine devam ettiler. Dünyayı gaye olarak muhafaza ettiler.

[1 nci haşiyenin devamı]

Kur'ân-ı kerîmden .

(4 - Nisâ - 133(135)): «Ey imân edenler velev kendi nefsiniz, ana ve babanız ve akrabanız aleyhinde bile olsa, zengin veya fakir bulunsa, Allah için şahadette adâletle kaim olunuz. Doğruyu söyleyiniz, onlara Allah sizden evlâdır.»

Diğeri:

(4-Nisâ - 147(148)):«Allah âşikâr suretde fena sözü ve zemmi sevmez, meğer ki duçarı zulüm olan ; zalime karşı söylemiş ola. »

Diğeri:

(6 - En'âm - 152) : « Söylediğiniz vakit akrabanız hakkında bile olsa âdilâne ve doğru olarak söyleyin. »

İncîl-i şerifden :

(Filipililere-4-8 ve 9) : «Hak olan ne varsa, muteber olan ne varsa, âdil olan ne

Hıristiyanlık ki hayatı ebediye ile yâni cennetde Allahın yanında yaşamak müjdesi ile başlar, bu müjdeyi alanlar dünyada teselli buldular. Ve bunu dünyadan soğumaya fırsat addettiler. Dünyalarını ellerinde tutan Sezarların, zalim hükümdarların hayat şartlarından ikrah ederek kenarlara çekildiler. Bu âleme arkalarını dönüp inzivâ ettiler. Ferdî hayatlarını hayatı ebediyeyi kazanmak işine hasrettiler. İyi insanlar samimiyetle böyle kenarlara çekilince meydan ve saf kütle, onu zâlimane istismar edegelen hükümdarların ve onlarla teşriki mesaî eden reislerin elinde kaldı.

Muhammedilere gelince : onlar dahi hilâfet maskesiyle kendilerine kudsiyyet veren ve hakikatte hilâfet şartlarından bilhassa esas riyaset şartından mahrum bulunan hükümdarlar ve vârisleri elinde yâni gayri meşru saltanatlar hükmü altında kaldılar. Her nevi İlahî ve Dînî hakikatlerden bilgisiz bırakıldılar. Kendile-

[1 nci haşiyenin devamı]

varsa, saf olan ne varsa, sevimli olan ne varsa, hakkında iyi söylenen ne varsa, eğer bir fazilet ve eğer bir memdûhiyyet ne varsa, onları düşünün, ve öğrendiğiniz ve kabul ettiğiniz ve işittiğiniz ve bende gördüğünüz şeyleri de işleyin ve selâmet Allahı sizinle olacaktır.»

Mûsevi Mukaddes kitaplarından :

(Emsâli Süleyman- 31 - 8) : Ağzını dilsizler için, cümle bîkes olanların davası için aç. »

rinden yalnız Allah namına hükümdara itaat istediler, ve ictimai, ferdî hakları tedricen nez'ettiler. Buna mukabil hükümdarlar da gayrı mes'ul sıfatını aldılar. Ve yine hükümdarlar kendilerine hudutsuz tasallut hakları te'min ettiler. Zavallı kütleye: sen, hükümdar için yaşayacak, hükümdar için öleceksin dediler. Dinin ferdî ve içtimai sosyal gayelerini tamamen ortadan kaldırdılar. Ve, Dinin şumûlünü küçülte küçülte bir ibâdet köşesine sıkıştırdılar. Tamamen sosyal, cemiyetçi ruhu istihdaf eden bu Din dahi diğer dinler gibi egoistler elinde tanınmaz hale geldi.

Sosyal vazifelerinden me'yusen uzaklaşanlar ancak ferden âhîret için kendi başlarının çaresine baktılar. Onlar dahi dünyanın elemelerinin, haksızlıklarının, zulümlerinin acısını hiç olmazsa cennetin nimetleriyle telâfi etmek yolunu tuttular. Ve Ahîret hayatına ümitlerini bağlayarak kendilerini teselliye çalıştılar. Bu suretle egoizmin hüküm sürdüğü yerlerde Hak ve halk hukûkunu kendi şahıslarına tahsis ile sulta hakkı yapan idarelerde Din, ferde mahsus hususî bir iş ve ferdin ahîret işi oldu. Böylelikle de cemiyet ve memleket müstebitlerin hayat ve istismar sahası oldu.

SAFHA - 5

Büyük felâketler dünyayı intibaha getirmeğe başlamıştır. Herkes anlamıştır ki, dünyanın bu gün neresinde bir harp zuhur etse, bir fena rejim teessüs etse bütün dünyayı tehdit ediyor. Bir kaç egoistin tutuşturduğu ateşle milyonlarca insanın canı yanıyor. Milyonlarca insan dolayısıyla de maddî, manevî ıstıraplara düşüyor. Ölüm, sefalet, harabiyet, yer yer dünyayı kaplıyor. Bu da gösteriyor ki bütün dünya müşterek

bir hayat sahasıdır. Herkes bu sahanın nizam ve emniyetiyle candan alâkadardır, ve işte şimdi bütün umumî hareketler bu sahanın emniyetini istihdaf ediyor. Vaktiyle yirmi milyon hıristiyanın ölümüne sebep olan Katolik - Protestan harbini idare eden eller bugün birbirlerinin elini tutmağa çalışıyor. Dünyayı düzeltmek için evvelâ Allahı tanıyanların (hangi dinde ye mezhepte olursa olsun) elele vermeleri lüzumuna kani olmuş bulunuyor, ve filiyata da geçmiş görünüyor. Papa hazretleri bütün dünyadaki dinleri, mezhepleri bilhassa ehli kitabı dünyanın ıslahı için el birliğine davet ediyor. Katolikliğe davet değil Allahın dünyasını îmâra, Allahın mahlûkatını rahatlandırmağa çağırıyor.

Hâdiseler ; tarihin kaydettiği eski vakayie nazaran şaheser, bir terakkidir. Hakikî bir intibah hareketidir.

Dünyanın en kuvvetli devletlerinden olduğu kadar medenî milletlerinden de olan protestan Amerika, Papa hazretlerine bu maksatla elçiler gönderiyor. Protestan Alman hariciye nazırı Papa hazretlerini ziyarete geliyor. Bu günkü kahramanlık : öldürmek yıkmak ve yakmaktaki vüs'atle değil, yapmak ve kurtarmaktaki vüs'atle ölçülüyor.

Demek ki milletler en büyük mikyasta bu hareketleriyle dünyayı ve insanlığı kurtarmak emeline girmişlerdir. Çare olarak da Allahın rızası etrafında birleşmek ve Allahın takvâ ve istifâ yoluna girmeği buluyorlar. Bu hareket, yekdiğerini kesen hususî yollardan uzaklaşmak lüzumunun tahakkuku demektir. İnsan düştüğü yerden kalkar darbu meselince dünya milletleri de ayrıldığı noktada müşterek esasta yine birleşmeğe çalışıyor. Beşeriyet; çocuklarının hayatını, nesillerinin istikbalini temine kalkmış bulunuyor. Bir fenanın zararı yedi mahalleye dokunur derler, filhakika bir millet yalnız kendisi iyi olmakla kendini kurtaramıyor. Dün-

yada her milletin iyi olması ile kendisini kurtarabileceğini görüyor. Binaenaleyh dünya müşterek bir emniyete ihtiyaç gösteriyor, tâ ki kuvvet yerine hak kaim ola, ve birimiz hepimiz için ve hepimiz birimiz için mikyası fertlerden milletlerin müşterek hayatına intikal etmiş buluna.

SAFHA — 6

(MÜŞTEREK EMNİYYET YOLU)

Ana yol :

Hayatta her kesin birer yolu olabilir. Fakat acaba herkesin muhtelif birer yolu dosdoğru olabilir mi ? Olmadığa benziyor. Zira hususî yol takip edenlerin sık sık yollarını değiştirmek mecburiyetinde kaldıkları görülüyor. Hakikat şu olsa gerek :(Her kimin yolu ana yola girmişse, hakikatte onunki doğrudur. Sarsıntısız, nedametsiz, tehlikesiz yol budur. İnsan ancak ana yola girmekle istikametini hakikate doğrultabilir ve ancak ondan sonra emniyet duyabilir. Ve sonundan sadet umabilir. Aksi halde insan, ana yoldan ne kadar sapmış, uzaklaşmışsa o kadar muhataradadır. Ziyandır. Ve sapık yolun ne hayatında huzur, ne akibetinde hayır vardır. (A)

(A) Daima doğru olarak yoluna devam eden, havanın bulutlanacağından endişe etmesin. Doğru yola gidenler şaşırıktan ve haksızlığın galebe edeceğinden endişe etmesin. Düşerse kalkmak içindir. Yenilirse daha iyi mücadele içindir. Ve nihayet uyursak tekrar uyanmak içindir.

«Robert Browning»

SAFHA — 7

Niçin herkesin yolu ana yola uygun değildir? Çünkü ana yol: ıstıfâ (1) ve ittika (2) yoludur.

Nefsî temâyülleri itibarı ile insan: İstıfâ ve ittıkayı külfet sayar. Nefis: kayıtsızlığa, avârelige meyyaldır. Nefsin; iptidâi, esas fitrî hali, hodgâmlıktır. Bu hal: insanı hakikatin, faziletin icaplarına tâbi olmaktan alıko-yar. Halbuki insan için, necat gayesi, fazilettir. Faziletsiz hayat şekavete inkılâp eder. Faziletsiz dünya; bir şuriş yeri olur. Nifak, fesat ve tahribe sahne olur. Fazilet diğergâmlıktır. Başkasına faydalı olmaktır. Kemâl ise; başkasını kendine tercih edecek derecede mert ve cömert olmaktır. Hak ve hakikatin insandan istediği budur. Nefisperest olan Hakperest olamaz. Çünkü halkın menfaatine uyamaz; hakikate göre istikamet alamaz. Ve binaenaleyh ana yolda yürüyemez. Kaçamak yer arar, yolunu sapıtacak fırsat ve bahane arar. Halbuki bu fikirde selâmet yoktur. Bakınız Cenâb-ı Hak ne buyuruyor: Kur'ân-ı kerîmden:

(1) İstıfâ — Nefsin tasfiyesi esasında temizliktir. Bir taraftan nefsin fena huylarından, me-yillerinden, ihtiraslarından kurtulup temizlenmesi, diğer taraftan ruhun takviyesi ile onun yüksek müsbet temâyüllerinin inkişafına yardım edilmesi demektir. Mustafa ismi bu köktendir

(2) İttika — Mukaddes kitaplarla Allahın men-nettiği fenalıklardan çekinmek ve emrettiği iyilik-leri yapmaktır. Müttekî sıfatı bu köktendir.

(12 - Yusuf - 53) : «(Ben nefsimi tebriye etmem, zira ki nefis dâima fenalıkla emredendir.)»

(91 - Veşşems - 9) « Nefsini pâk ve temiz eden muhakkak felâh buldu. »

(9 - Tövbe - 89(88)) «Ve lâkin resûl ve annıyla beraber iman edenler, nefisleriyle cihât ederler. »

(49 - Hucerât - 13) « Muhakkak Allah indinde ekreminiz, en ziyade sahibi takvâ olanınızdır. »

(57 - Hadîd - 25) « Biz resullerimizi vâzih ve aşikâr âyât ve mûcizât ile gönderdik ve onlarla beraber kitap ve mizan inzal ettik ki, insanlar adalette kaim olalar. »

(11 - Hûd - 56) « Muhakkak Rabbım doğru yol üzerindedir.»

(10 - Yûnüs -25) « Ve Allah insanları selâmet yere davet eder ve istediklerine doğru yolu hidâyet eder. »

(5 - Mâide - 3(2)):«Fazilet ve takvâda birbirinize yardım ediniz. »

(11 - Hûd - 117 : 118(119)):« Ancak Rabbının

rahmet eyledikleri hilâfa düşmediler ve onları Allah rahmeti için halk etti.

(27 - Nemil- 59) : «De ki Allaha hamd olsun ve ıstıfa eden kullarına selâm olsun.»

(39 - Zümer - 73): « Ve Rablarına ittikâ edenler zümre zümre cennete sevkolunurlar, oraya varılıp kapılar açıldıkta, cennetin hazini onlara : (Size Allahın selâmı olsun. Dünyada pâk olmuşdunuz ebedî kalmak üzere cennete giriniz) der»

(93 -Beyyine - 8(7 ÷ 8)):**«Şunlar ki iman ettiler. Ve iyi işler işlediler, onlar, mahlûkatın hayırlılarıdır. Onların Rabları indinde mükâfatı: Ağaçları altından nehirler akan Aden cennetleridir ki orada ebedî olarak kalırlar. Allah onlardan ve onlar da Allahtan razı olurlar. Bu mükâfat ve ikram Rabbından ittikâ edenler içindir.»**

(68 - Kalem - 4): «Ve sen en büyük ve güzel ahlâk üzerindesin.»

(49 - Hucerât - 10): «Muhakkak mü'minler kardeşirler, Kardeşlerinizin arasını islah ediniz ve Allahtan ittikâ ediniz, ta ki rahmete nâil olasınız.

(9 - Tövbe -72(71)): «Erkek ve kadın mü-

minler birbirinin dostu ve velîsidir. iyiliği emir ve fenalıklardan men ederler.»

(16 - Nahil - 128) « Muhakkak Allah, ittika edenlerle ve iyilik edici olanlarla beraberdir. »

(19 - Meryem - 78(76))«Bâkî olan iyilik işleri Rabbin indinde sevab ve âkıbet cihetinden daha hayırlıdır. »

(1 - Fatiha - 4 : 7(5 ÷ 7))«Ancak sana kulluk ederiz ve ancak senden yardım dileriz bize doğru yolu önümüze aç. O doğru yolu ki hidâyet ettiklerine nîmet olarak açtın. O yol ki gazep ettiklerinin ve sapıtanların yolu değildir. »

Hadisi şerif: (Ben ancak ahlâk-i salihayı itmam için memur olundum.)

Bu mukaddes vesikaları mütalâa ettikten sonra şu fikri ediniyoruz ki; müşterek hayat sâhası olan bu dünyada insanlar ve zümreler birbiriyle boğuşmadan, birbirini ızrar ve tahrib etmeden emniyet içinde yaşamak için saadet içinde çalışmak için ve Allahın davet ettiği selâmet yere, (kemâle) doğru daima yürümek için, bütün insanların, her dinin istikamet aldirdığı fazilete doğru yolunu doğrultması ve yekdiğerine ana yolda ayak uydurması lâzımdır. Ellele vererek müşterek dünyayı ıslah, temdin ve imar etmesi lâzımdır. Yekdiğerini tahrip değil, müşterek gâyede takviye etmesi lâzımdır. Müşterek menfaat icabı yekdiğerine yardım etmesi, fayda vermesi lâzımdır.

Bu nasıl mümkündür? Hislerin fazilete, niyetlerin, gâyelerin hakikate doğrulması, ve istinad etmesi ile mümkündür.

Ve ancak bu suretle herkesin, her zümrenin yolu birbirine uyar ve müvazî olur, ondan sonradırki yollar çatışmaz. Niyetler, teâruz ve tehâlûf etmez, yollar birbirini kesmez.

İnsanlıkta kendisini çağırın, bekliyen kemâle, sadete yol alır ve yol bulur ve ıstıraplarından kurtulur. İnsanları birbirinin saadetine, terakkîsine mani olmadan necâta gitmelerini temin edecek yegâne yol bu işte ana yoldur.

Müşterek hedefe insanları götürecek olan ana yolun şartları, evvelâ ittikadır. İttikaya uyabilmenin çaresi istifâdır. Bu yolun kendi hususiyetlerinde istediği şey nizamdır, istikamettir, namuskârlıktır, muhabbettir, hakka rızadır, hukuka hürmettir, umumî menfaatlerin icabına uymaktır, cemiyete faydalı olmayı ve muzur olmaktan sakınmağı kabul etmektir.

SAFHA - 8

Bu hayattan, bu gayeden zevk alan kimseler, bu yola girer. Âlemi kendi hesabına kullanmak, istismar etmek isteyen yol kesici egoistler, nefislerinin esiri hodgâmlar, elbette kaçamak yol ararlar, akıllı uslu yürümekten yılarlar. Ve içlerinde bu yolun yolcusunu; soyan, yoldan ayartanlarda bulunur. İşte mânevî rüşte ermiyenlerdir ki ana yolda yürümeyi güç görürler, müşterek yoldan ayrılırlar, ve belkide ana yol üzerinde kendi hesaplarına şekavet pusuları kurarlar.

Kur'anı Kerimden:

(14- İbrâhîm - 3) : «Dünya hayatını ah-rete tercih edip sevenler, ve Allahın yolunu bağlayıp insanları menedenler ve halkı eğri yola çevirmek isteyenler Hak-tan uzak ve dalalettedirler. »

Hazreti Ademin (Hâbil) ve (Kabil) ismindeki iki oğlunun kıssası malûm. (Habil) müsbet fitratın (Kabil) de menfî sîretin remzi (sembolü) idiler. Hayat sahasını kendine hasretmek hırsı ile Kabil kardeşini öldürdü. İşte egoizmin ilk hareketi : Binlerce senedir egoistler dünyayı istismar ederler. Kabilin tıynet varisleri; Habilin fitrat varislerini istismar eder kullanırlar. Binlerce senelik beşerî ıztıraplar bu yüzdendir.

Egoist, ihtirasâtı itibariyle en iptidâi ruhlu bir adamdır. Çünkü kemâl, feragat-ı nefis ile kaimdir. Fazilet budur.

Egoistler ihtiraslarını zekâ ve meşru vesileler ile maskelemeye çalışırlar. İşleri güçleri sinsî hesaplar ile âlemi aldatmak ve onların hüsnü zan saffetiyile kendi nefislerine hizmet ettirmektir. Her fikirlerinde az çok bir iğfal kastı vardır, çünkü bunlar halkın adamı değil, bir nefsin hizmetkâridirler: bunların beceriksizleridir ki; ana yoldan ayarttıkları ile birlikte tuttıkları kaçamaklı yollarda ıstırap çekerler. Kestirme gidiyoruz diye sergüzeştlere felâketlere atılırlar. Karanlıklara girerler, bataklara düşerler, çıkmazlara saplanırlar, bu elemeler içinden kurtulmağa çalışan, bu yolsuz âvâreler, nedametler içinde çırpınan yeisler içinde boğulan bu betbahtlar hayatta huzurdan mahrum kalırlar, hep bu nefsin peşinde yürüyenler ve egoistlere aldanıp yoldan çıkanlardır ki, türlü ıztıraplarla hayatlarını doldururlar.

Madem ki her uydurma, şahsî ve nefsî yolun âkıbeti nedamettir, asıl gâyeye doğru gidilmemiş, hayat boşa geçmiş müsbet bir netice elde edilememiş demektir. İntibah gününe kadar çekilen azaplar da üsteliktir. Böyle bir adam hâkikatte bedbahttır. Çünkü hayatta gaye müsbet bir neticeye ermektir. Hayatta müsbet bir muvaffakiyet elde etmek, saadet görmektir. Ve bu yoldaki neticeden cemiyeti hissedar etmektir (B) . Halkı faydalamış olmaktadır.

Her emekten beklenen âkibet nimettir. Her yolun sonunda istenen şey, muvaffakiyettir. Halbuki sapık bir adam ne kendine yaramıştır ne de cemiyete. Bilâkis zarar vermiştir, hem kendine hem de cemiyete. O ıstıfa

(B) (Sendeki hâizi ehemmiyet değildir. Sendekini nasıl kullanacağın hâizi ehemmiyettir)

Sir Wilfred Grenfell

Diğeri:

(Bu dünyadaki ameller, öbür dünyadaki âkıbeti hazırlar)

Eastern Provers

Diğeri:

İnsanlığın şanı, başkalarına karşı iyi olmaktır Şerirlik küçük ruhların kârıdır Eğer bulunduğunuz yerde herkes sizden memnun ise emin olunuz ki siz boşuna yaşamış bir insan değilsiniz.

George F Hoffman

yapaydı adam olurdu. İttikaya yüz döneydi hayırlı olurdu. Çünhü şerden kurtuluş ıstıfa iledir, hayırlı olmak ittika iledir. (C)

SAFHA — 9

HAYATTA SAADET NE OLABİLİR ?

Müteaddit cephelerden mutelif noktai nazarlarla bakarak bunu herkes kendine göre târif edebilir. Fakat hakikatte bu ; hülâsaten şöyledir:

- 1 — Dışta itibar,
- 2 — İçde huzûr.

Dışta itibârı vücade getiren esas, halkın itimâd ve muhabbetidir. İçdeki huzûr ise fikir ve vicdan rahatlığından hâsıl olma bir safâdır. Zâten bu iki yüzün kazancı birbirini yapan ve tamamlayan esaslardır.

İnsan cemiyetin emniyetini, muhabbetini kazanacak ki fikir ve vicdan rahatlığı duyabilsin, ve saadete, safâya erebilsin.

(C) Yaşadığım müddetçe bütün kuvvetimi sarfederek yaşayacağım.

«Dwight L Moddy»

Diğeri:

(Eğer daha iyi bir insan olarak yaşamağa karar verdi iseniz hemen şimdi işe başlayınız Eğer ruhta azim ve irâde mütecellî ise kalb ihtiyatlamıyacaktır

Biz fikrimizle, duygularımızla yaşarız. Yoksa günlerin sayısı ile değil)

Leigh Mitchell Hodges

Anlayanlar bilirler ki, servet, kuvvet kendi başına saadeti temin edemez. Bunlar hayıra da yarayan, şerre de âlet olan, azabada safâya da tesiri olan ikiyüzlü, renksiz fânî varlıklardır.

Servet ve kuvvet saadet için esas şart da değildir. Kendi hayatında, kendi hususiyetinde, fikir ve vicdan rahatı duyan nice zâif, fakîr insanlar vardır. Elverir ki o, ana yolda yürümüş olsun, nefsiyle hesap gördükçe, hesâbını temiz bulsun. Faaliyetini müsbet, fikrini, emelini halis ve hâlû-harekâtını doğru bulsun.

SAFHA - 10

ANA YOLSUZLUK NEDEN ZARARLIDIR

Çünkü insan ne kadar hüsnü niyet sahibi olsa, ne kadar akıllı, bilgili de olsa yine hususî istikamet tayininde hataya düşeceği muhakkaktır. Çünkü en sâlim yol o olaydı ana yol o olurdu.

Beşer ki her şeyi göremez, uzakları seçemez, her ihtimali hesaba katamaz, her safhadaki hayır ve şerri tam olarak tesbit edemez, her tedbiri almaz, her ihtiyatı yapamaz; hususî yolunun istikametine nasıl emin olabilir? Her akıllı, bilgili insan yolunu tam bir isabetle tâyin edebileydi dünyada bu gibilerin hiç bir nedâmete uğramamaları, hiç bir felâkete düşmemeleri lâzımdı. Halbuki dünya nedâmet ehliyle doludur.

Ana yolun şartlarına tastamam insan kendini uydurmadıkça yolundan emin olamaz, çünkü insan nefsi-ne karşı o kadar zayıftır ki farkında olmaksızın inhi-

raflar yapar, doğru yoldan ayrılır çıkar, Egoizminin husûsiyetine göre bir istikamet alır.

Nede olsa bu yol her hangi bir noktada ana yolla teâruz eder, kendine veya başkalarına zararlı olur. Selâmet ana yoldadır. Çünkü ana yol, Allah yoludur. Allah yolu, cemiyetin ana yoludur. Bu yol, sapmaz, şaşmaz, çünkü Allah yanılmaz. Allah her kusurdan münezzehtir. Allah yolunu tutan Allaha tutunur. Ona tutunan, düşmez, korkmaz, yılmaz, sarsılmaz, pişmanlık duymaz : İşte anın için bu ana yol doğrudur. Necat yoludur. (D).

Bütün mukaddes kitapların hikmeti vücudü işte bu ana yolu göstermek ve bu yola istikamet veren Allahı, bütün güzellikleriyle tanıtmak, ve Allahın muradını bütün güzellikleriyle bildirmek, ve Allahın gerek yoldan, gerek insandan maksudu ne olduğunu hakkile ve bütün güzellikleriyle tanıtmaktır. (E).

İşte eczası fihristinde münderiç yirmi sekiz kitap-

(D) «Çan sesi daha yüksek ve daha derin geliyor Diyor ki (Allah ölmemiştir. Allah uykuda değildir. Düşecek mağlûp olacak olanlar haksızlardır Hak dâima galebe edecektir Dünya yüzünde sulh ve asâyiş, insanlar arasında hüsnü niyet hâkim olacaktır.)»

Longfellow

(E) (Ben istifadeli surette mukaddes kitabı okumağa koyuldum, alabildiğiniz kadar Akıl ve mantığı bu kitaptan alınız. Ve (akıl, mantık ölçüsünü de imandan alınız (Böylece en iyi bir adam olarak yaşayacak ve öleceksiniz)

Lincoln

tan mürekkep bu külliyat; aynı maksada hizmet için yazılmıştır. Bütün mukaddes kitapları senelerce tetebüüe ve onların zâhirî, batınî manâlarını tahlile vakti, imkânı olmıyanlara onların hakayıkını, özünü kolayca ve kısaca izah için tertip edilmiştir. Hakikatlar; sathî bildiğimiz şeylerden çok daha derin, geniş, şumullü ve çok daha güzeldir. Çok akla, mantığa ve hikmete uygundur, bütün ihtiyaçları tatmin eder. Bütün boşlukları doldurur, bütün zaafı takviye eder. Bütün hastalıkları tedâvi eder. Bütün tereddütleri izâle eder. Bütün korkuları giderir. Bütün endişeleri izâle ederek, kalbleri şükranla, kuvvetle, ümitle, muhabbetle, neşe ile, teselli ile doldurur. İnsanın dışı ile beraber içini de aydınlatır, yaşatır mâmur eder. (F).

SAFHA - 11

Bu külliyatta takip ettiğimiz gâye, selâhtır, bu selâhı te'min edecek olan ruh; bütün dünya ekseriyetinin işitmediği, tatmadığı, bilmediği hakikatlerdir. Zira ego-

(F «Allahtan yorulan kim varsa bilsin ki o, Onu zâten hiç bulmamıştır)

Hans Denk

İzahı : (Yâni Allahın matâlibinden tat almıyan Allahın muradındaki hakayıkı bilmiyen ve binaenaleyh bu matalibden usanç gösteren kimse varsa o bilsin ki henüz Allahı tanımamıştır, ve metâlibini anlamamıştır Allah bildiğimizden pek çok güzeldir, ve anın metâlibi bildiğimizden pek çok güzel yüksek ve geniştir.

Müellif

izm elinde, siyaset elinde, cehalet elinde hakikatler örtülmüş gizlenmiştir.

Dinler, saffeti asliyesinden uzaklaştırılmıştır. Dinler, zümre menfaatlerine kin vasıtası, nifak ve tefrika vesilesi, tahrib mevzuu, veya menfaat sermâyesi olarak ele alınmıştır ve dine, dinin ruhuna mugayir ve muhalif bir mâhiyet, bir vaz'iyet aldırılmıştır.

Din, kendi mefhumu aleyhine kullanılmıştır. Din sırf iyilik iken fenalıkta kullanılmıştır. Din, insanlar arasında iyi niyet, iyi his, iyi iş ve dürüst muâmeleye esas olacak iken; hayır, hasenât, yardım esaslarında, ferâgat ve fedakârlık ruhu olacak iken, ve muâşeret esasında kardeşlik, muhabbet, itilâf, himâye ve hayırperverlik mefhumu iken; dinin mahiyeti zümreler arasında tahrib vesilesi olmuş, fertlerde de dinin şumulü küçüle küçüle seccadenin dört köşesine veya kilisede haftada bir saatlik âyine münhasır kalmıştır, Binaenaleyh Din, tamâmen cemiyetten sıyrılmış fertlerin şahsî bir ibadeti mevzuu olmuştur.

Halbuki Din cemiyetin emniyetini, asâyişini, vifakını ve içtimaî muavenetini te'mine yarayan bir mevzudur.

Din; fertleri kendi başının çâresine baktıran ve yalnız nefsinin cehennemden kurtarıp cennete can attıran bir şey değildir. Bu, egoizmin ibâdete bürünmüş şeklidir. Din, ferdi, cemiyete hizmete, fedakârlığa memur eden bir mefhumdur.

Şehitlik mertebesinin kudsiyeti, başkası için canına kadar her şeyini vermek meselesidir.

Kur'anı - Kerimdeki mükâfat tebşirlerini hep hayırlı işlerin, salih amellerin dahil olduğu mevzularda görüyoruz. Dinde esas, îmandır, îmanın da rûhu amel-

dir. Yâni filiyattır. Amelin hedefi; cemiyete fayda vermektir. İmanda kemâl, sevgidir. Allah sevgisi!.. Amelde kemâl ise halk sevgisidir, yâni Allahı sevmek ve Allah için halkı sevmek ve Allah için halka hizmet etmektir. Bütün mukaddes kitaplara ait şu bir kaç vesika bize kâfi bir fikir verir.

Kur'an-ı kerîmden :

(9 - Tövbe - 25(24))«De ki eğer babalarınız, evlâtlarınız, kardeşleriniz, zevceleriniz, aşıretiniz, kazanmış olduğunuz malınız, kesadından korktuğunuz ticâretiniz, sevdiğiniz diyâr ve meskeniniz, size Allahtan ve Resûlünden ve onun yolunda çalışmaktan daha sevimli ise Allahın emri gelmesine (yani lâıyk olduğunuz âkıbete) intizar ediniz. Allah fâsik, olan kavmi hidayet etmez. »

(3-Âl-i Umran-134) : «Onlar ki varlıkta ve yoklukta, genişlikte ve darlıkta sürûr ve keder zamanlarında Allah rızası için mallarından infak ederler. Hiddet ve gazablarını hezm ve sabr ile kendilerini intikamdan imsak ve insanların kusurlarını af eylerler. Allah iyilik edenleri sever. »

(2-Bakara-274) : «Mallarını gecede ve gündüzde gizli ve aşıkâr olarak infak edenlerin ecir ve mükâfatı Rabları in-

dindedir. Onlara korku yoktur. Ve ikâp endişesi ile mahzun olmazlar. »

(2-Bakara-223) : « Ve nefsiniz için â-mâli salihâ takdim ediniz. »

(3 - Âl-i Umran -78(79)):«Kâmil ve muhlis olarak Allaha kul olunuz.»

(2 -Bakara-219) : « Ve senden ne gibi şeyleri infak edeceklerini sorarlar. (Kendilerine kifayet eden miktardan fazlasını) cevabını ver. »

İncîl i şerifden :

(Markus-10-29: 30) : «Hiç kimse yoktur ki benim uğruma ve İncîl uğruna ev, ya kardeşler, ya kız kardeşler ya ana, ya baba, ya çocuklar, yahut tarlalar bırakmış olsun da şimdi bu zamanda yüz misli evler, kardeşler kız kardeşler, analar ve çocuklar ve tarlalar ezalarla beraber ve gelecek dünyada ebedî hayat almasın»

(2-Korintoslulara-11-29) : «Kim zayıf olurda ben zayıf olmam. Kim sürçtürülür de ben yanmam. »

(Luka-3-11) : «İki gömleği olan hiç ol-mıyana versin. Yiyeceği olan kimse de böylece yapsın. »

(Luka -12 - 33) : «Neniz varsa satın ve sadaka verin. Kendinize eskimeyen ki-

seler, göklerde eksilmiyen hazine yapın» (Matta-10-37 : 39): «Babayı Ve anayı benden ziyade seven bana lââyık değildir. Oğlu veya kızı benden ziyade seven bana lââyık değildir, ve haçımı alıp ardımca gelmiyen bana lââyık değildir. Canını bulan onu zayi edecektir. Benim uğru-ma canını zayi eden onu bulacaktır.»

(Matta-12-50) : «Her kim göklerde olan babamın irâdesini yaparsa o, benim kardeşim, kız kardeşim ve anamdır. »

(Matta-22-37(37 ÷ 40)):«Emirlerin birincisi:(Allahı sevmek) ikincisi: (Komşunu kendin gibi seveceksin) dır. Bütün şeriat ve Peygamberler bu iki emre : (Allahı sevmek ve insanları seymek emrine) bağlıdır. »

(Matta-5-48) : « Semavî babanızın kâmil olduğu gibi siz de kâmil olun. »

(Matta-19-21) : « Eğer kâmil olmak istersen git nen varsa sat ve fakirlere ver, göklerde hazinen olacaktır. Ve gel benim ardımca yürü. »

Zebûr-u şerifden :

(Mezmurlar-37-27) :«Şerden ictinab edip hayır işle ilelebet bâkî kalasın.»

(Mezmurlar-139-5) :«Beni arttan ve ön-

den ihata ettin ve elini üzerime koydun»

(Mezmurlar-18- 32) : « Allahtır ki beni kuvvetle kuşatır va yolumu ikmâl eder.»

Mûsevî mukaddes kitaplarından :

(Emsali - Süleyman- 11-20) : »Kalbi fâsit olanlardan Rab ikrah eder. Ancak yolu kâmil olanlardan razıdır. »

(Emsali-Süleyman-20-7) : «Kemâle sü-lûk eden salihdir. »

(Emsali Süleyman-3-6): « Yollarının cümlesinde onu bil, O da senin yollarını doğrultacaktır. »

(Eş'iya-26-7): «Salihin yolu istikamettir»

(Eş'iya-1-17) : « İyi iş işlemeği öğreniniz. Adâlete mukayyet olunuz. Mazlûmun hakkını ihkâk ediniz. Yetimin hukûkunu vikaye ediniz. Dul kadının dâvasını görünüz. »

(Hazekıyal-18-5) : « Ve bir kimse salih olup hak ve adâlet üzere hareket etse,

(Hazekıyal-18-7) : « Kimseye gadır etmeyip borçluya rehinini geri verirse, zorla bir şey almazsa, ekmeğini aç olana verirse çıplağı giydirirse. »

(Hazakıyal - 18 - 8(8 ÷ 9)):« Faizle para vermez, murabaha kabul etmez,elini haksızlık-

tan geri tutarsa, iki adam arasında hak üzere hüküm eder ve sadıkane hareket ederek kanunlarımda sülûk ve ahkâmımı hıfzeylerse o odam salihdir. »

(Eş'îya-66-14) : «Göreceksiniz ve kalbiniz sevinecek ve kemikleriniz yeşil ot gibi tazelenecektir. Ve Rabbin eli kulları üzerinde (olduğu malûm) olacaktır.»

(Eş'îya - 59(58) -7):«Ekmeğini aç olana doğrayasın ve avâre gezen bîçareleri eve getiresin, çıplağı gördüğünde giydiresin kendi komşundan gizlenmiyesin. »

(Miha - 6 - 8) : «Hak üzere hareket etmek ve merhameti sevmek ve mütevazî olarak Allahın ile yürümekten başka Rab senden ne talep eder. »

Tevratı şeriften :

(Tesniye - 10- 12- 13) Ve şimdi ey İsrail, Allahın olan Rabbin senden talep ettiği nedir? Ancak, Allahın Rabdan ittika edesin, ve Allahın yollarının cümlesinde yürüyerek onu sevesin ve Allahın Rabba bütün kalbinden ve bütün canından ibadet edesin ve sana hayır gelmek üzere benim sana bugün tebliğ ettiğim Rabbin emirleriyle kanunlarını hıfzedesin.»

(Tesniye -18-13) : «Allahın Rabbin hu-

zurunda kâmil olasın. »

(Lâvîlu - 24- 22) : «Hükmünüz bir olsun yerliye nasıl ise garîbe böyle olsun. Zira Allahınız Rab benim.»

(Tesniye - 10 - 19) : «Garibi sevesiniz.»

(Lâvîlu - 19 - 18): «Ancak komşunu kendin gibi sevesin. »

Bu mukaddes vesikalarda görüyoruz ki her şeyin başı muhabbetir. Hak ve halk muhabbeti, ve Allah muhabbetinin her muhabbetin üstünde tutulması lâzım geliyor. Tâ ki fedakârlık mümkün olsun. Allah muhabbetinin hedefi halka muhabbetir. Muhabbetin icâbı filiyattır. Allah yolunda Allah için halka hizmettir. Bu mefhumda kemâl, hiç bir fedakârlığı esirgememektir.

Medenî kanunların insanlardan cemiyet lehine istediği şey, dinin istediği şeyin asgarîsidir. Yâni zarar vermekten sakınmak. Gâye, emniyettir. Dinin âzamî talebi ve mükellefiyeti vardır ki, medenî kanunlarda vazii kanun o kudred ve salâhiyeti kendinde göremediği için vicdana bırakıyor. O da elden gelen her iyiliği yapmaktır. Gâye refah ve saadettir. Ve bu esasta muvazenedir. Din, sana lâzım olandan fazlasını olmıyanlara dağıtıyor. İnsanların elemlerini, ihtiyaçlarını paylaş ve onlara Allah için her yardımı, fedakârlığı yap, ve bu hususta hiç bir şeyini esirgeme diyor.

Yine Din, gâye olarak kemâlî gösteriyor. Kemâl mefhumunu tespit ediyor. Ona bir istikamet veriyor ve bir ana yol açarak Allah yolunda cemiyete hizmet için

bir el birliği yaptırıyor. Nitekim Hazreti İsâ Aleyhis-selâm: Allahın iradesini yapanlar anam ve kardeşlerim ve kız kardeşlerimdir diye teşvikte bulunuyor.

İşte bu külliyatta gayemiz bu güzel hakikatları bütün şümûlü ile anlatmak ve anlatmağı kolaylaştırmaktır. Bir taraftan da sui tefehhümleri, yanlış telâkkileri düzeltmektir. Çarpık fikirlerin doğrulmasına imkân vermektir. Rahatsız bir beşeriyete rahatlık vesilelerini göstermektir. Emniyetsizlik ve korku içinde yaşayan biçarelere teselli vermektir. Ve netice itibariyle insan mefhumuna yüksek kıymetini, insanlık vazifesini, şerefli mevkiini tanıtmaktır. Ve onda hayatta müsbet bir yol tutmanın zevkini ve hevesini uyandırmaktır.

Yine maksadımız, Allahın hakikatini, meşîyyet ve sünnetinin hakayıkını ve insandan istediklerinin güzelliklerini, faydalarını hakkıyla bilmeyen, bunları bilmek rahatlığından, kuvvetinden, nimetinden mahrum kalan muztariplere bunları anlatmak ve rahat bir nefes aldırmaktır.

Muhtaç ve muztariplere yegâne ümit kapısını göstermek, yegâne merci' ve melce' olan ve bütün nimetlerin, rahmetlerin menbaı bulunan o yüksek şefkat, sahavet, velâyet kapısını tanıtmaktır.

İnsanlığın doğduğuna peşiman, ıstıraplar içinde kıvranan uzuvlarına, dimağlarını; endişeler vehimler, tereddütler kemiren biçarelerine, bilgisiz, şaşkın, yolsuz, melcesiz, bir hayat sürükleyen âvarelerine hizmet etmektir. Onlara Allahın alâkalarının vüs'atini, yakınlığının derecesini, şefkatinin hudutsuzluğunu anlatmaktır. Ve yine anlatmağa çalışmaktır ki, Dindarlık hodgâmlık değildir Din ; şahısların egoizmine, zümrelerin siyâsetine âlet edilmeğe lâıyk bir şey değildir. Din bunun

aksini emreden bir mukaddes mefhumdur.

Din ki fesadı, nizâı, ihtilâfı, şerri men'eder. Ve insanı, her varlığını iyiliğe, hayıra sarfetmeğe sevkeder. Fitneyi, fesâdı söndürmeyi emr'eder, ve bu gayretleri duyacak kadar, Hakkı ve halkı ve hayatta emniyeti, nizamı, salâhı sevdendir.

Başkalarını, kendi gibi sevecek kadar insanda alâka talep eder. Nasıl tahribe, şûrişe, husumete, tefrikaya ve netice itibâriyle siyasete, egoizme, şahsî menfaatlere âlet olmağa müsaade eder? Bu maksatlarla bunu istimâle kalkanlar, ya hem şerir hem dinsiz, ya dini anlamamış kimselerdir. Ve yahut dine bile hıyanet ve Dini kendi mefhumu aleyine kullanacak derecede egoizmine tâbi, nefesine esir olanlardır. (G).

(G) Niçin birbirimize karşı daha iyi olamıyoruz.

İşte insanı düşündürecek nokta budur

«Henry Arummond.»

Diğeri:

Dünyada insanlar arasında kardeşlik teessüs edebilmek için bütün insanların kendilerini birbirlerinin kardeşi olduklarını bilmeleri lâzımdır.

F. W. Maurice

Diğeri:

Bir insan için takip edilecek en iyi yol şu olsa gerektir: Evvelâ Cenabı Hak, sonra memleketi, en sonra kendisi.

Samuel C. Armstrong

Diğeri:

Sulh hali; harp halinden daha büyük bir şey demektir. Çünkü yapılacak işler vardır Sulh demek, dünya yüzünde Allahın melekûtunu tesise çalışmaktır.

The Deam of Chichester

Kur'anı - Kerimden :

(28-Kasas -83) « Biz dâr-i ahireti (yani cennetdeki ebedî hayatı) arzda yükseklik (yani tahakküm) ve fesadı murad etmiyenlere tahsis ettik. Akıbet müttekileridir. »

Din ruhu, vicdanlardan çıkmaz, o dâima kuvvetini cemiyette hissettirir. Ancak eğer onun telâkkileri üzerinde dâimi işlenmezse zaman, zaman ona musallat olacak batıl akîdeler düzeltilmezse, hurâfeler temizlenmezse ve gerek siyaset eliyle gerek cehaletin taassub eliyle gerek zümrelerin hususî menfaati sevkiyle ona verilen ters, yanlış, korkunç mâhiyetler dâima mürakabe edilip tashih edilmezse, her asırda bu hakikatler beşeri kemâlin o yaştaki anlayışına göre izah edilmezse, Din; kendi aleyhine, fert ve cemiyet aleyhine, suiniyet sahibi insanlar ve zümreler tarafından kullanılacak karanlık mübhem bir alet olabilir. Eğer ona takayyüt gösterilir ve dinlerin mâhiyet-i asliyeleri ehliyetli din adamları tarafından her devirde, her vesile ile ortaya konur, fikirler tahsis, îtikatlar tasfiye edilirse, o vakit Din suiniyetli insanlar, zümreler elinde menfî bir kuvvet olmaktan kurtulur, bilâkis nizamı âlemin en kuvvetli müeyyidesi ve iyiler elinde bir iyilik ruhu olur.

(22-Hac-3) «İnsanlardan öyleleri vardır ki ilim ve vukufu olmadan Allah hakkında mücadele ederler ve azgın şeytana tâbi olurlar. »

Vicdanlara hâkim yeğâne inzibat kuvveti; Allah korkusu ve sevgisidir. Vicdanı bomboş ferd olabilir.

fakat cemiyet olamaz. Olduğu farzedilse bile insanlık ruhu ile bir kâlp, bir fikir etrafına samimiyetle toplanamaz. Çünkü ruhu bağısız, vicdanı boş fertler ilâhî murakabeyi hissetmezler, ve binaenaleyh bâtınları o inzibattan mahrumdur. Bu halde olanların ise iç boşluklarını ferdî egoizmleri doldurur ve hislerine, hareketlerine egoizmleri hâkim olur...

Allaha tapmıyan nefsine tapar, Binaenaleyh Allah korkusu yerine ihtiras ve Allah sevgisi yerine nefis-perestlik kaim olur.

Böyle her biri kendi şahsî menfaati altında hareket eden kütleler vatan ve millet mefhumları önünde zorla dış yüzde ne kadar inzibat ve beraberlik gösterebilir de içyüzleri anarşiden, tefrikadan ihtilâftan hâlî değildir. Hakikatte içyüzün vasfı perişanlıktır. Özsüz kütlelerde vefa, sebat, fedakârlık, istikrar bulamaz ve pâyidar olamaz.

Mâneviyat; ruhlara sarılı birer bağıdır. İnsanı fenalıklardan alıkoyan ve iyiliklere çekip götüren, kuvvetli bir bağı. Bağısız ruhların tutar yeri yoktur.

SAFHA — 13

Allahın hilkatteki muradı ; mahlûkta kemâlini izharıdır. Bu kemâl, insanda ahlâk ve seciye ve fazilet ideali ile ve binnetice feragatle, diğerendişlik ile tahakkuk edecektir. Ve semeresi, umum insanlığın refah ve saâdeti ve dünyanın ümran ve medeniyeti ile zâhir olacaktır. (H).

(H) Salip yolu: [Hıristiyanların ana yoldaki istikametleri ve mükellefiyetleri]

Kemâl yolu Allah yoludur. Ana yol ile kemâle gidilir. Ferdi cemiyete, cemiyeti ferde hayırlı kılan ve insanı saâdete erdiren ve temiz ve emniyet içinde yaşatan bu yola girmekle girmemenin ferd ve cemiyet hesabına fayda ve mahzurlarını izah edeceğiz :

[H haşiyenin devamı]

« *Bize istikamet ver, ey Mesih, kabiliyetli, ibda'-kâr elin içinde:*

«*Allaha muhabbetimizi göstermeğe,*»

«*Allahın dünyasını daha hür, daha meserretli yapmıya,*»

Haksızlık ve ıstırap ile mücadeleye ait hissemize düşen vazifeyi nefsimize her neye mal olsa da ödeyecek ve başkalarına yardım, edecek ve başkalarını kurtaracak surette bize bir istikamet ve şekil ver ey Mesih.

İ. S. Hoyland

Diğeri:

« *Yukarıya bak, aşağıya değil, ileriye bak geriye değil, dışarıya bak içeriye değil ve elini uzat!*»

Edward Everett Hale

Diğeri:

«*İyi ol, başkalarının kalbindeki ıstırapı hafifletmek için [hemde] bu, kendi ıstırapını unutmana kâfidir.*»

Lincoln

Diğeri:

«*Hakiki saadet hakkında çok kimselerin yanlış birer fikri vardır. Saadet insanın yalnız kendini dü-*

Ve bu yola girmek için fertlerin evvelâ kendi egoizmleri ile mücadeleye girmeleri lüzumunu söyleyeceğiz.

Çünkü fert kendi âleminde tekâmül etmedikçe, cemiyete fadyalı olamaz, cemiyeti yükseltemez, kemâle götüremez ve kemâlsiz fertler cemiyetlerde ancak birer sürü ve müstehlik hayatı yaşayabilirler. Bunları izah edeceğiz.

Bir insanın faydalı, verimli, îmarcı, istihsalci iyi bir unsur olabilmesi için, cemiyet nâmına ne gibi hayatî şartlara kendilerini uydurması lâzım geldiğini anlatacağız : Ve bütün dinlerin hakikati asliyesi, ferdi kemâllendirmek ve cemiyeti fertlerin omuzlarında yükseltmek olduğunu ve bu hususta ferde mükellefiyetler tahmil ve mes'uliyetler tevcih etmiş bulunduğunu bütün güzelliği ile göstereceğiz. (İ).

SAFHA - 14

Hayat mücadelesinde insana gayret, kuvvet veren,

[H haşiyenin devamı]

şünmesinde değil ancak yüksek bir gayeye sadakatinde»

Helen Keller

Diğeri:

«İnsan mesaisinden herkesin memnun olması beşeriyetin saâdetini teşkil eder.»

William Mayo

(İ) «Din, bazı şeyin teemmülüne yarayan bir yol değildir. Her şeyin teemmülüne esas olan yegâne yoldur.»

Anon

metanet veren herhangi bir zorluk karşısında ahlâkından, vicdanından, namusundan insanı ayırmayan, istikametini yeisle değiştirmeyen, kanaatlerini zaaf ile feda ettirmeyen, insanlığını koruyan, ümidine, şerefine, neş'esine destek olan yegâne şey manevî kuvvettir.

Hayat yolunun müşkül safhalarında insanı yılmaktan ve yığılıp kalmaktan, düşüp dağılmaktan bocalayıp kaçmaktan koruyan kuvvet, budur. Yolunda insanı yeis'den usandandı koruyan ruh budur. Bu manevî kuvvet; hayatın özüdür. Dize derman bundan gelir, yüreğe cesaret bundan gelir. Akli selim ile düşünce ve metânet bununla gelir, sıhhatle itidâl ile ileriye, uzakları görmek ve emniyetle icâbı mülâhaza etmek bununla gelir. İnsanı şerefli yolunda tutan ve yürüten budur. İnsanı düşmekten, ric'atten, zilletten alıkoyan budur. İnsana dâima yükselme, ilerleme aşkı, zevki veren, insana yorgunluğunu duyurmeyen ve bilâkis yorgunluğu zevk yapan budur. Felâketlerde, perişanlıklardan, yoksullukta kötülüklerden, her hangi bir te'sir altında tereddiden muhafaza eden budur. Muvaffakiyetlerin özü bu kuvvettir. Büyük insanların yükselmesine esas olan bu kuvvettir : (İnanmak, güvenmek) kuvvetidir. Hür olan insanların sermayesi budur. Şerefli insanların hazinesi budur. Esarete karşı şahlanan, mütecâvize karşı duran, müstevliye karşı kaya gibi dikilen, kuvvete karşı yükselen, insanı hakkına güvendirilen, zalimlere

Diğeri:

«Maziye kederle bakma O tekrar geri gelmez, sen akilâne bir surette hali ıslah et. O vazife sendir Karşındaki istikbalin karanlıklarına korkusuz ve insanca bir yürekle ilerle.»

Long Fellow

arızı teslimiyetten koruyan kuvvet budur. Düşene el uzatan, muhtacın yardımına koşduran, adâlete bekçilik ettiren kuvvet budur.

İsimleri tarihe geçen ve hâtıraları âmme vicdanında yaşayan şöhretli iki türlü insan vardır ki biri rahmetle diğeri de nefretle anılır. Rahmetle anılanlar, bu zümredendir ve bu zümrede mâruf olmak için, kuvvete, servete, saltanata da ihtiyaç yoktur, yalnız (iyi adam) olmak vasfı kâfidir. İşte asırlarca bunların mezarları bile hürmetle herkese ziyaretgâh oluyor. Toprağı bile mübarek sayılan, bu saltanatsız insanların bütün meziyetleri diğergâm olmak, hodgâm - egoist olmaktan ibârettir.

Fin harbi önümüzde ne mühim bir ibret misâlidir. O Finliler ki her maddî hesap ve kitabın bir çıkar yol göstermediği bir işte her maddî kuvvetin aciz gösterdiği, bir vaziyette, akıl ve mantığın durduğu, her fânî ışığın söndüğü, her sesin sustuğu her maddî vesaitin çaresizlikle arka döndüğü, yüz çevirdiği, her dostun boyun büktüğü bir zamanda Finliler yalnız yüreklerine bakmışlar, yalnız haklarına inanmışlar her hesap işini bir tarafa bırakarak imânlarına sarılmışlar, ve yalnız Allaha güvenmişlerdir. Bu suretle bir avuç insan göğüsleriyle kaleler vücuda getirmişlerdir. Böyle bir göğüse çarpan her madde erimiştir. İşte insanı her çaresizliğin tethiş ettiği bir anda, insanın elini tutan, önünü açan, kalbini aydınlatan, ruhuna kuvvet veren ve onu doğru yolunda her kabiliyetle techiz ve teşvik eden bu kuvvettir. Bu iman kuvvetidir. (J)

(J) İman adamı ol, cihanı kurtaranlar ilim adamları değil iman adamlarıdır.

Sir Wilfred Grenfell

Bu kuvvetin kâlbdeki iman safhaları : Allahı hakkıyla tanımak, ona hakkıyla inanmak, onu hakkıyla sevmek ve ona hakkıyla bağlanmak ve ona hakkıyla güvenmektir. Bu safhaların özü ve kemâl derecesi ise teslimiyettir. (K).

ALLAH HUZURUNDA

Bu birinci kitaba ait bahsi; şimdi mukaddes kitapların mübarek yazıları ile bitirelim ; yorgunluğumuzu onun okşayıcı ruhu ile, yeislerimizi onun tesellileriyle, ve gafletlerimizi onun canlı ikazlarıyla giderelim.

O mukaddes kitaplar ki her birini Kur'anı Kerim ; (hidâyete rehber birer nur) diye tavsif ediyor, fakat bunu bilen var, belki bilmiyen de var, biz müslümanlar, Kur'anı Kerimin emrine ve islâmın şartına göre mukaddes kitaplara inanmak ve aralarına fark koymamakla mükellefiz. Fakat bunu işiten var, belki işitme-

(K) «*Vicdan denilen semavî bir ateşin küçük bir kıvılcımını göğsünüzde yaşar bir halde muhafaza etmeğe çalışınız*»

George Washington

Diğeri:

«*Vicdanlarına sadık olanlar ve en ziyade hakikati sevenler ve düşünmeye gayret duyanlar, düşündüklerini icraya da cesaret dayarlar.*»

Lowell

Diğeri:

«*Büyük işler ölmez Onlar güneş ve ay iledir. Kendi ışıklarını idame ederler.*»

Tonnyson

yen de var. Biz bunu bilmezsek bütün Allahın kulları hakkındaki nazarımız doğru olmaz. Bu doğrulmayınca dünyayı ıstıraplarından kurtarmak için bütün insanlarla samimî bir el birliği yapmaya ne onları ne de kendimizi hazırlamış oluruz. Dünyayı kurtarmak bütün mü'minlerin ilâhi vazifesidir. Düşüğümüz yerden kalkacağız, ayrıldığımız yerde birleşeceğiz. Uruştüğümüz yerde müsafaha edeceğiz. Tek yürek ile bu kurtarış işine, dünyayı imâr, ıslah ve temdin işine çalışacağız ve sulh ve selâmete, saadet ve refaha zemin ve zaman ihzar edeceğiz.

Aynı mükellefiyet ve ilâhi gayret diğer dindakilere de tamamen müteveccihdir. Onlar da bir Allahın müminleridirler. Onlar dahi bu yazılarda hem kendi kitaplarının hem de başkalarınınkinden bir kaç âyet okumak fırsatını bulacaklardır. Bunlar için de başkalarını agyar veya dalalette veya aşağı zanda bulunanlar, başkalarını kendilerinden yoksul umanlar varsa onlar dahi haki-

Diğeri:

«Doğru hareket et, neticesini Cenabı Hakka bırak »

Talmadge

Diğeri :

«Sen kendini işe hazırla. Cenabı Hak sana iyi bir iş verecektir »

Charles Kingsley

Diğeri :

«Biliyorum ki Allah daima doğrularla beraberdir. İşte bütün endişem ve niyazım şudur ki ; kendim ve milletim, dâima Hak ile beraber olsun.»

Lincoln

katler önünde bir kaç dakikalık düşünme fırsatı bulacaklardır, onlar da başkalarına aynı gözle, doğru gözle bakmak için bir teemmül vesilesi elde etmiş olacaklardır. Okuyanlar her hangi Din ve mezhepten olursa olsun bu kitabın muhtelif yerlerinde ve bu külliyyatın muhtelif kitaplarında, Allahın âyetleri ellerinde kendilerini Allahın yüksek huzurunda ve onun sözleriyle, hitaplarıyla karşılaşmış bulacaklardır. Ne güzel bir vesile ki kalpleri, fikirleri Allahta bir kaç dakika geçirmiş, bir kaç nefes Allah ile dinlenmiş olacaklardır. Bu huzurun zevki rahatlığı içine kendilerini bırakacaklar ve tefekkürü daleceklerdir. Bu tefekkürün ereceği nurda kalpleri, ruhları Allahın feyzinde yıkanacak ve derûni bir hayat duyacaklardır. O musaffa halde kalb dile gelecek, vicdan söyleyecek, için için bir muhasebe, bir hasbihal geçecektir.

Bu külliyyatın kitaplarına her vesile ile mukaddes kitaplardan âyetler dercettik. Bunun diğer faydaları da şunlar olacaktır :

A — Her dindeki okur yazar insanlar içinde öyleleri vardır ki bütün hayatlarınca bu âyetleri kendi mukaddes kitabında bile görmek, okumak fırsatını bulamamışlardır.

İşte onlar bu vesilelerle kendi mukaddes kitaplarından kendilerine her zaman, için elzem olan kısımları okumuş olacaklardır.

B — Kendi kitabından başka diğer dinlerin mukaddes kitaplarını hayatlarında okumak fırsatını bulamamış olanlar da bu vesile ile bütün mukaddes kitapların aynı mevzua ait müeyyidelerini okumak fırsatını elde edecek ve bu vesile ile kanaat getireceklerdir ki:

1) Aynı Allah aynı mevzuu her ümmete emretmiştir. Beşeriyetin muhtaç olduğu şey her millete veril-

miştir. Ve beşerî mükellefiyetler her milletten talep edilmiştir.

2) Kitapların arasında fark yok. Hepsi bir, bir Allahın bir esastaki emirleri, nehiyeleri, talepleri irşatları, taltifleri, tebşirleri, vaidleri ve nizamlarıdır. Hepsi aynı hikmet tahtındadır. Hepsi güzeldir. Farksız güzeldir. Çünkü Allah kâmilidir. Her devirdeki sözü kemâlden ibarettir. Kemâl noksanı; beşeriyetin doğup, büyüüp yetiştiği devirlerin safhalarına göre beşerin yaşında, başındadır.

C — Yine okuyucular bu mukaddes müeyyidelerle anlıyacaklardır ki yazdıklarım kendi felsefem, şahsî kanaatim değil, birer hakikattir. Çünkü her bahis mukaddes müeyyidesine istinat etmektedir.

D — Okuyuculardan kimi aradığını bulmuş gibi olacak kimisi aramadığı ile karşılaşmış olacak.

1) Kimisi kendisini tamamiyle tatmin etmemiş olan nakıs veya yanlış âkideler yerine ruhunu doyuran mantığını doyuran, fikrini rahatlandıran esas hakikatlerle ve bu hakikatlerin müteveccih olduğu insânî gayeler ve âlemşümûl menfaatlerle karşılaşacak, gözü gönlü açılacak, artık Allah, Din, mükellefiyetler, mesuliyetler ona yepyeni birer mâhiyette görünecek, Allahı da, dinini de benimseyecek ve sevmeğe başlayacaktır. O; ruhunu saran sükûn ve rahatlık içinde yeni hayata yeni bir şevk ile girecektir.

2) Kiminin içindeki imân zaafı ve avarızı olan müphemiyetler, şekler, tereddütler, vuzuhsuzluklar zâil olacak, içten karanlıklar sıyrılacaktır.

3 — Kiminin içindeki cevher cilâlanacak, neşesiz ruh, aradığı hayata, susadığı hakâyika velev bir an

olsun kavuşacak, yanık yürek, menbaı bulacak ve se-
rinliyecektir.

4 — Allaha tutunamamış, çünkü Allahu tanıyama-
mış, yetimlik, gariplik içinde ve hayatta korkak ür-
kek, vehimli yaşamış olanlar da sıkıntılarında silki-
necek, sılasına kavuşmuş garip gibi, babasını anasını
kayıptan bulmuş yetim gibi rahatlanacak, kuvvetlene-
cek, hayata yeni bir ruhla girecektir.

Netice itibariyle derdli derman bulacak, zayıf
kuvvet bulacak, vıran, perişan hisler, çöküntülü hisler
tâmir ve tasviye görecektir, sönük ışıklar yanacaktır ve
okuyucunun her biri kendi hilkî fitratına, ruhî inkişaf-
daki istidad ve kabiliyetine göre bir müsbet his ve
ciyadette hayata bakacak ve ruhunda az çok bir in-
kişaf hamlesi duyacaktır ve bu hamle kendi ailesinin,
kendi milletinin ve bütün insanlık ailesinin menfaatine
bir terakki olacaktır.

İşte mukaddes,, kitaplar bu kadar faydalı ve gü-
zeldir. Allah sözü böyle ruhlu ve müessirdir. Allah
huzuru böyle feyizli ve ihyakârdır.

Kur'an-ı kerîmden :

**(Tâhâ - 45(46))«Allah-u Taâlâ: korkmayı-
nız, ben, sizinle beraberim işidir ve gö-
rürüm buyurdu.»**

**(Furkân-31) «Sana yol gösterici ve yar-
dımıcı olarak Rabbin kâfidir. »**

Mukaddes kitaplardan :

**(Eş'îya 41-13) «Zira, senin sağ elinden
tutan ve sana : korkma, senin yardımcı-
nım diyen Allahın Rab benim. »**

İşte manevî kuvvetin bu âyetler gibi ruhuna esas olan bir kaç mukaddes müeyyide daha mütalâa edelim :

Tevrât-ı şerîfden :

(Tesniye-5-10) «Ve beni sevip emirlerimi hıfzedenlere bin nesle kadar inâyet ederim. »

(Tesniye-32-10) «Cenâb-ı Hak» anı (yani İsrâil oğullarını) kuşattı ve terbiye etti, ve gözünün bebeği gibi anı muhafaza etti. »

(Tesniye-1-17) «İnsan yüzünden korkmayasınız. Zira, hüküm Allahındır. »

(Lâvilû-19-14) « Ancak Allahtan korkasın. »

Musevî mukaddes kitaplarından :

(Safniya - 31(3) - 17)«Allahın Rab, senin içinde kuvvetli olup seni kurtaracaktır. »

(Hoşa'-11-8) «Ey Efrayim [Benî İsrâilden bir kabilenin ismidir] seni nasıl vereyim. Ey İsrâil, seni nasıl teslim edeyim. Seni nasıl Edma gibi yapayım. Seni nasıl su, yiyecek haline koyayım. Kalbim içimde harekete geliyor. Şefkatim dahi kayıyor. »»

(Zekeriyyâ-2-8) « Zira size dokunan kimse Anın [Rabbin] gözünün bebeğine

dokunmuş olur. »

(Eş'îya-63-9) «Muhabbeti ve şefkati ile anları kurtardı. »

(Eyyüb-5-8) «Lâkin ben Allaha iltica edip işimi Allaha havâle ederim. »

(Eyüb-5-11) «Mutavazı'ları yükseltir ve mahzunları selâmete çıkarır. »

(Eyyüb-5-15) «Lâkin kılıçtan, onların ağızlarından ve cebbarın elinden fukarayı kurtarır. »

(Eremiya-39-18) « Seni mutlaka kurtaracağım, zira bana tevekkül eyledin. »

(Eş'îya-57-15) «Hem de kalbi kırılmış, ruhu mütevazı olanlayım ki, mütevazı'ların ruhunu ihya edeyim, ve kalbleri kırılmış olanları hayatta saklıyayım. »

(Mülûk-ü Sâni-22-2) «Rab kayam, kal'am ve kurtarıcımdır. »

(Mülûk-ü Evvel-2-6) «Öldüren ve dirilfen, Haviyeye [cehennem] indiren ve çikaran Rabdır. »

(Mülûk-ü evvel-2-9) «Müttakilerinin ayaklarına sebât verir. Zira insan kuvvet ile galip olmaz. »

(Eş'îya-61-8) «Zira ben Rab, hakkı severim, zulüm ile gazaptan ikrah ederim.»

(Eremya-9-24) «Ancak iftihar eden kimse bununla iftihar etsin ki idrâk edip beni bilir ve zeminde inayet ve hak ve adalet icra eden Rab ben olduğumu anlar. Zira bunlardan razıyım, diye Rab buyurur.»

(Eremya-17-5) «Rab böyle buyurur: Melundur o adam ki insana güvenir ve beşeri kendine bazû ittihaz eder ve kalbi Rabdan ayrılır. »

(Eremya-17-7) «Ne mübarektir o adam ki Rabba itimad eder ve anın ümidi Rabdır. »

(Hoşa'-4-6) «Kavmim Allahı bilmediğinden helâk oldu »

(Hoşa'-6-6) «Zira ben kurban değil ancak merhamet, ve mahrikalardan ziyade Allahı bilmeklik isterim. »

(Zekeriyya-4-6) «Muvaffakiyet kudretle değil ve kuvvetle değil , ancak benim ruhumla, diye Rabbilcünûd buyurur. »

(Eş'iyâ-66-13) «Bir adam validesi tarafından teselli bulunduğu gibi ben size öyle teselli vereceğim. »

(Hoşa'- 11- 4) « Onları insanlık ipleri ile

muhabbet bentleri ile çekerdim. Ve onlara boyun üzerinden boyunduruk çıkarırlar gibi oldum ve onları güzellikle besledim. »

(Eremyanın mersiyeleri -3 - 27(37))«Rab emretmedikçe kim söyler de sözü yerine gelir. »

(Eremya-1-19) «Seni kurtarmak için, ben seninleyim, diye Rab buyurur. »

(Eş'îya-45-21) «Benden gayrı Hak, Allah ve halâskâr yoktur. »

(Hazekıyal-34-27)« Ve boyunduruklarımın bağlarını kırıp onları kulluk ettirenlerin elinden kurtardığımda Rab ben olduğumu bilecekler. »

Zebûr-ü şerifden :

(Mezmurlar-50-15) « Ve müzayaka gününde bana feryad eyle, seni kurtaracağım, sen dahi beni temcîd edeceksin. »

(Mezmurlar-22-5) «Sana feryad edip halâs buldular. Sana tevekkül edip utanmadılar. »

(Mezmurlar-51-17) « Allahın zebihaları kırılmış bir ruhtur. Ya Allah kırılmış ve ezilmiş kalbi hor görmezsin. »

(Mezmurlar-115-11) « Ey Rabdan ittikâ

edenler, Rabba tevekkül eyleyiniz, onlara yardımcı ve siper O'dur. »

(Mezmurlar-62-11) «Kudret Allaha mahsustur.»

(Mezmurlar-62-12) «Înâyet dahi yâ Rab sana mahsustur. »

(Mezmurlar-68-20) «Allah bizim için kurtuluş Allahıdır. »

(Mezmurlar-91-15) «Bana dua ettiğinde onu müstecâb kılacağım. Müzayakada ben onunla beraber olacağım, onu kurtarıp şereflendireceğim.»

(Mezmurlar-103-6) «Rab cümle mazlum olanlara adalet ve hak icra edicidir. »

(Mezmurlar-145-20) «Rab kendini sevenlerin cümlesini hıfzeder. »

(Mezmurlar-145-9) « Rab cümleye kerimdir ve merhameti mahlûkatının kâfesi üzerindedir. »

(Mezmurlar-55-22) «Endişeni Rabba bırak. »

(Mezmurlar-44-6) «Zira yayıma güvenmem ve kılıcım beni kurtarmaz. [Ancak Rab kurtarır]. »

(Mezmurlar-56-4) «Allaha tevekkül ettim, korkmam beşer bana ne yapabilir.»

(Mezmurlar -71-16) «Rab Yahovanın kudreti ile yürüyeceğim.»

(Mezmurlar-91-2) « Rab hakkında melceim ve kal'am ve tevekkül ettiğim Allahımdır derim. »

(Mezmurlar-91-3) «Zira O; seni avcının tuzağından. »

(Mezmurlar-91-5) «Gece tehlikelerinden ve gündüzün uçan oktan. »

(Mezmurlar-91-6) «Karanlıkta gezen Tâûndan, [koruyacaktır.] »

(Mezmurlar-91-7) « Yanında bin ve sağında onbin [insan] düşecek, lâkin sana yaklaşmayacaktır. »

(Mezmurlar-91-8) «Ancak gözlerinle bakıp şerirlerin cezasını göreceksin. »

(Mezmurlar-37-34) « Rabba muntazır ol onun yolunu muhafaza et, O dahi seni zemini miras almak için yükseltecektir. Şerirlerin helâkını göreceksin. »

(Mezmurlar-16-8) « Rabı daima gözümün önüne aldım. O sağımda olduğu için sarsılmıyacağım. »

(Mezmurlar - 112(113) - 7)«Yoksulu topraktan yükseltir, fakiri mezbeleden yukarı kaldırır. »

(Mezmurlar-145-14) «Rab cümle düşenlere destgîrdir, ve cümle çökenleri kaldırır. »

(Mezmurlar-34-18) « Rab kalbi kırık olanlara yakındır, ve ruhu ezilmiş olanları kurtarır. »

(Mezmurlar-23-4) «Şerden korkmam zira Sen benimlesin.»

(Mezmurlar-63-8) « Canım sana bitişerek tâbi olur. »

(Mezmurlar-68-6) »Allah bîkes olanları evinde iskân eder ve esirleri kurtarır felâha çıkarır. »

(Mezmurlar - 139-11(12))«Hakkı şudur ki, beni karanlık kapamaz gece bile etrafım aydınlıktır. »

(Mezmurlar-147-3) «Kalbi kırılmış olanlara şifa verip yaralarını sarar. »

(Mezmurlar-146-5) «mes'ud o kimsedir ki dâima ümidini Allaha koymuştur. »

İncîl-i şerifden :

(matta - 7 - 7 : 8(7))«Dileyin, size verecektir. Arayın bulacaksınız, kapıyı çalın size açılacaktır.»

(Romalılara-12-12) « Sıkıntıda sabırlı olun ve duâda gayretle devam edin.»

(2-Korintoslılara-1-9) «Allaha güvenelim»

Kur'ân-ı kerîmden .

(9 - Tövbe-130(129)) «Başınız dara geldiği za-

man hemen deyiniz : Allaha sığındım, O Allah ki, ondan başka İlâh yoktur, Ona tevekkül ettim ve O büyük arşın Rabbidir.»

(1 - Fatiha - 4(5)) «Ancak sana kulluk ederiz ve ancak senden yardım dileriz. »

(9 - Etbe - 41(40))«mahzun olma, muhakkak Allah bizimledir.»

(20(39) - Zümer-55(53))«Allahın rahmetinden ümid kesmeyiniz. »

(22-Hac-38) «Allah imân edenleri müdafaa eder.»

(10-Yûnüs-103) « mü'minleri kurtarmak bizim üzerimize haktır.»

(21-Enbiyâ-18) «Belki biz hak ile batıla hücum ederiz ki, hak batılı mahveder ve o zaman bâtil da zâil olur.»

(57-Hadîd-4) «Ve O sizinledir her nerede olsanız. »

(3 Âl-i imrân-154) «Umûrun kâffesi Allahın elindedir.»

(8-Enfal-17) «[Oku] attığında sen atmadın ve ancak Allah attı. »

(2-Bakara-165) « muhakkak bütün kuvvet Allahındır. »

(11-Hûd-56) «Rabbim ve Rabbınız olan Allah-ü taalâyâ tevekkül ettim, yer yüzünde yürür hiç bir şey yoktur ki onun nâsiyesini ele almamış olsun [her şeyin

sahibi O'dur] muhakkak Rabbim doğru yol üzerindedir. »

(2-Bakara-257) «Allah iman edenlerin dostu ve velîsidir, onları karanlıktan aydınlığa çıkarır. »

(3 - Âl-i imrân - 25(26))«Söyle:Ya Rabbi, Sen mülkün mâlikisin, mülkü istediğin kimseye verir ve onu dilediğinden alırsın. İsteddiğini azîz eder ve dilediğini zelil edersin, hayrım kâffesi senin elindedir. Ve sen her şeye kaadirsin. »

(42(44)-Şûrâ(Duhan)-69(42))«muhakkak Rabbim düşmanlarından intikama kaadir, dostlarına rahîmdir.»

(3-Âl-i imrân-200) «Ey mü'minler, ibâdet ve tâatin meşakkatlerine, size isabet eden belâ ve musibete ve harbin şedâidine sabır ve sebatla ceht edin, ve hudutlarda düşmana karşı bekçi olun ve Allaha ittikâ edin tâ ki fevz-ü felâha eresiniz. »

(53-Necim-43-44) «Kullarını güldüren ve ağlatan, öldüren ve dirilten O'dur. »

(29-Ankebût-22) «Allahtan başka size dost ve yardımcı yoktur. »

(35-Fâtır-2) «Allahın insanlara açtığı rahmetini tutup men' edecek, tutup men ettiğini de ondan başka verecek kimse yoktur. O, emir ve hükmünde galip, hakimi mutlaktır. »

(9 - Tövbe - 37(36))Ve biliniz ki Allah -ü taalânın nusratı ittika edenlerle beraberdir. »

(58-mücâdele-7) « Gizli meşveret eden üç kişi olmaz ki Allah onların dördüncüsü olmasın.»

(9 - Tövbe - 52(51))«O bizim mevlâmızdır. İmdi mü'minler Allaha tevekkül etsinler.»

(32- Secde- 4) «Ondan gayri sizin için bir yardımcı ve bir şefaathçi yoktur. »

(22 - Hac - 77(78))«Ve Allaha yapışın. O, sizin mevlânız ve sahibinizdir. Ne güzel mevlâ ve ne güzel yardımcıdır. »

(3-Âl-i imrân-173) «Ve bize Allah kâfidir. Ve ne güzel vekildir.»

(39 - Zümer - 55(54)) «Ve Ona halisane teslim olun. »

(65 - Talâk - 2(2 ÷ 3))«Ve Allaha ittika eden kimseye Cenab-ı Hak müşkilattan çıkacak kapı kılar ve onu ümit etmediği yerden rızıklandırır. »

(5 - maide - 58(55)) «Sizin dostunuz ve veliniz Allah ve Resûlü ile mü'minlerdir. »

(5 - maide - 59(56))«Allah ve Resûlünü ve mü'minleri dost ve velî ittihaz edenler Allah-ü taalânın askerleridirler. Ve onlar galiplerdir. »

(3-Âl-i imrân-160) «Eğer Allah size nusrat ve yardım ederse size galebe edecek kimse yoktur, eğer sizi mahzul ederse ondan gayri size kim nusrat edebilir, o halde mü'minler Allah-ü taalaya tevekkül eylesinler.

Fiati 300 kuruştur.